

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Geisler / spr. /
Sędziowie:	SA Małgorzata Kaźmierczak SO / del. / Andrzej Adamczuk
Protokolant:	protokolant Halszka Mróz

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **E. B. i P. B.**

przeciwko **(...) Bank (...) SA w W.**

o ustalenie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 25 maja 2016 r., sygn. akt I C 2366/15

1. uchyla zaskarżony wyrok co do roszczeń o ustalenie, że poniższe postanowienia umów są niedozwolone i nie wiążą stron:

a. w umowie N.– H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r. :

- § 7 ust. 4 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu pobranych przez bank prowizji i opłat w wypadku odstąpienia od umowy kredytu przenoszącego kwotę 80.000 zł,

- § 17 ust. 2 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim pozbawia jedynie kredytobiorcę prawa odstąpienia od umowy dla kwoty kredytu przenoszącej 80.000 zł,

- § 21 części ogólnej umowy w zakresie przyznania jedynie bankowi prawa wypowiedzenia umowy,

- § 21 ust. 1 pkt 1 w całości,

b. w umowie N.-H. nr (...) (...) (...) z dnia 21.12.2006 r. :

- § 7 ust. 4 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu pobranych przez bank prowizji i opłat w wypadku odstąpienia od umowy kredytu przenoszącej kwotę 80.000 zł,

- § 17 ust. 2 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim pozbawia jedynie kredytobiorcę prawa odstąpienia od umowy dla kwoty kredytu przenoszącej 80.000 zł,

- § 21 części ogólnej umowy w zakresie przyznania jedynie bankowi prawa wypowiedzenia umowy,

- § 21 ust. 1 pkt 1 w całości,

i w tej części postępowanie umarza,

2. uchyla zaskarżony wyrok co do roszczeń o ustalenie, że poniższe postanowienia umów są niedozwolone i nie wiążą stron:

a. w umowie N. – H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r. odnośnie § 3 pkt 5 części szczególnej umowy w brzmieniu nadanym aneksem nr (...) i § 10 ust. 1 pkt 3 części ogólnej umowy,

b. w umowie N. – H. nr (...) (...) (...) z dnia 21.12.2006 r. odnośnie § 3 pkt 5 części szczególnej umowy w brzmieniu nadanym aneksem nr (...) i § 10 ust. 1 pkt 3 części ogólnej umowy,

i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu,

3. w pozostałym zakresie apelację oddala (zarówno co do roszczenia głównego jak i ewentualnego),

4. rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej pozostawia Sądowi Okręgowemu w Poznaniu.

SSO del. A. Adamczuk SSA J. Geisler SSA M. Kaźmierczak

I ACa 1331/16

UZASADNIENIE

Powodowie, E. B. i P. B., w pozwie wniesionym przeciwko (...) Bankowi (...) SA z siedzibą w W. domagali się ustalenia częściowej nieważności dwóch umów kredytu mieszkaniowego z dnia 21 grudnia 2006 r. w zakresie zastosowania waloryzacji kursem obcej waluty, ewentualne ustalenia, że postanowienia powyższych umów w zakresie, w jakim przewidują waloryzację świadczeń kursem obcej waluty stanowią klauzulę niedozwolone i nie wiążą stronę, a nadto, że konkretne, wskazane w pozwie klauzule są niedozwolone i nie wiążą stron.

Uzasadniając swoje żądania powodowie wskazali, iż dnia 21 grudnia 2006 r. zawarli z (...) Bank (...) SA w G. dwie umowy kredytu mieszkaniowego na kwotę stanowiącą równowartość 487.880,56 franków szwajcarskich, która to kwota na dzień zawarcia umów odpowiadała wartości 1.130.858,30 zł. Tytułem udzielonych kredytów powodom wypłacono 1.100.825,30 zł. Powodowie podnieśli, że nie byli informowani o zagrożeniach związanych z ryzykiem kursowym. W umowie znalazły się bowiem jedynie ogólne zapisy o możliwym wpływie zmiany kursu franka szwajcarskiego na wysokość zobowiązania, przy czym nie wyjaśniono ani mechanizmu działania tego wpływu ani nie ostrzeżono przed możliwą skalą zjawiska. Oprócz tego powodowie zarzucili, że to na nich zostało przerzucone całe niebezpieczeństwo niekorzystnych zmian kursy waluty, a bank był uprawniony do arbitralnego ustalania tegoż kursu. Na tej podstawie powodowie zarzucili nieważność klauzuli waloryzacyjnej. Oprócz tego podnieśli, że umowa jest sprzeczna z ustawą - Prawo bankowe, bowiem wartość, którą muszą zwrócić bankowi przewyższa kwotę udzielonego kredytu. Powodowie zarzucili również, że kwota kredytu nie była z góry ustalona, lecz zależała od kursu, co w ich ocenie stanowi obejście ustawy. Powodowie zarzucili również pozorną umowę, wskazując, że pozwany udzielając kredytu w istocie nie dysponował kwotą we frankach szwajcarskich (pozew - k. 2-17).

W odpowiedzi na pozew (k. 45-80) pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pozwany w pierwszej kolejności zwrócił uwagę, że powodom zaproponowano najpierw zaciągnięcie kredytu w polskich złotych, jednak nie skorzystali oni z tej możliwości, bowiem kierując się wysokością miesięcznej raty wybrali kredyt we frankach szwajcarskich i to mimo odmiennych zaleceń banku. Oprócz tego powodowie złożyli oświadczenia o świadomości ryzyka zmiennej stopy procentowej, ryzyku kursowym, ryzyku zmiany spreadu walutowego. Wobec tego posiadali oni pełną wiedzę potrzebną do podjęcia decyzji. Pozwany zwrócił również uwagę, że za pieniądze uzyskane z kredytu powodowie kupili cztery nieruchomości, wobec czego z pewnością nie miały one wszystkie zaspokajać ich potrzeb mieszkaniowych lecz były przeznaczone na wynajem. Wobec tego, zdaniem pozwanego, nie można powodów uznać za konsumentów. Pozwany zarzucił również brak interesu prawnego powodów podnosząc, że co do części kredytu, który został spłacony, żądania powodów mogą być zrealizowane pozaprocesowo, dzięki postanowieniom tzw. ustawy antyspreadowej, zaś gdy idzie o niespłaconą część kredytu - powodom przysługuje dalej idące żądanie - o zwrot świadczenia nienależnego. Pozwany zakwestionował również zarzuty powodów co do sprzeczności umowy z ustawą, zasadami współżycia społecznego, jak również o abuzywności wskazanych postanowień umowy. W szczególności pozwana zwróciła uwagę, że wpisanie konkretnych postanowień do rejestru klauzul abuzywnych nie zwalnia Sądu z obowiązku poddawania ich ocenie na podstawie art. 385(1) kc.

W toku dalszego postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe.

Wyrokiem z dnia 25.05.2016 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i rozstrzygnął o kosztach procesu. – k. 380 Ustalenia faktyczne i motywy prawne wyroku Sąd Okręgowy przedstawił w uzasadnieniu na piśmie na kartach 387-395

1

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 21 grudnia 2006 r. zawarli z (...) Bank (...) SA w G. dwie umowy kredytu mieszkaniowego na kwotę stanowiącą równowartość 487.880,56 franków szwajcarskich, która to kwota na dzień zawarcia umów odpowiadała wartości 1.130.858,30 zł. Tytułem udzielonych kredytów powodom wypłacono 1.100.825,30 zł. Powyższe kredyty były denominowane na franki szwajcarskie, co oznacza, że po ich wykorzystaniu kwota kredytu była przeliczona ze złotych polskich na franki szwajcarskie i od tego momentu saldo kredytu zostało wyrażone w tej walucie. Podobnie spłata odbywała się na analogicznych zasadach, tyle że przeliczenie odbywa się z franków szwajcarskich na złote polskie według kursu ustalonego przez pozwanego w formie tzw. tabeli kursów walut.

Powyższy stan faktyczny nie jest w ogóle sporny między stronami. Sporna pozostawała jedynie ocena stanu faktycznego w kontekście zgłoszonego przez powodów roszczenia zarówno co do dopuszczalności jak i zasadności.

W przedmiotowej sprawie Sąd przeprowadził dowód z zeznań świadków M. S. (1) i K. J. i M. W. – pracowników pozwanego, którzy prowadzili rozmowy dotyczące zawarcia umowy kredytowej w imieniu banku, świadka córki stron – M. S. (2), oraz z przesłuchania strony powodowej. Z przeprowadzonych dowodów wynikało, że przy zawieraniu umowy pracownicy dołożyli należytej staranności, poinformowali o ryzyku walutowym i innych konsekwencjach umowy, strona powodowa nabyła nieruchomości na potrzeby swojej rodziny, jako konsumenci. Ponadto powód był i jest osobą dobrze zorientowaną w sytuacji ekonomicznej, bankowej i związanej z rynkiem walutowym.

Wobec uznania braku interesu prawnego powodów w dochodzeniu roszczenia pozostałe zgromadzone w sprawie dowody nie miały znaczenia dla sprawy.

Sąd również oddalił wnioski strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych i pozostałe wnioski dowodowe z dokumentów, albowiem nie miały one znaczenia merytorycznego dla rozstrzygnięcia sprawy.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W toku niniejszego postępowania powodowie domagali się ustalenia częściowej nieważności dwóch umów kredytu mieszkaniowego z dnia 21 grudnia 2006 r. w zakresie zastosowania waloryzacji kursem obcej waluty ewentualne ustalenia, że postanowienia powyższych umów w zakresie, w jakim przewidują waloryzację świadczeń kursem obcej waluty stanowią klauzulę niedozwolone i nie wiążą stron, a nadto, że konkretne, wskazane w pozwie klauzule są niedozwolone i nie wiążą stron.

Podstawę obu tych żądań stanowi art. 189 kpc zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. W pierwszej kolejności zatem należało dokonać oceny istnienia po stronie powodowej interesu prawnego w rozumieniu powyższego przepisu.

Jak wiadomo sam art. 189 kpc nie definiuje pojęcia interesu prawnego, a jego rozumienie było wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa sądowego i doktryny. Można powiedzieć, i taki pogląd spotyka się w orzecznictwie, iż „interes prawny” jest szczególnym rodzajem klauzuli generalnej (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2012 r. II CSK 252/11 LEX nr 1169345). Jak w przypadku każdej klauzuli generalnej, także i w przypadku interesu prawnego nie jest możliwe stworzenie jednego wzorca pojęcia „interesu prawnego”, który mógłby być stosowany w każdej sprawie, zawsze bowiem o istnieniu interesu prawnego w dużej mierze decydują konkretne okoliczności sprawy, z którą

2

występuje powód. Na tle dotychczasowego dorobku orzecznictwa i doktryny można jednak

poczynić parę uwag istotnych do badania interesu prawnego w danej sprawie. Warto w tym miejscu przytoczyć szerokie rozważania poczynione na ten temat przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu do wyroku z dnia 20 listopada 2012 r. (sygn. akt I ACa 499/12, vide Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych).

Po pierwsze interes prawny jest kategorią obiektywną w tym znaczeniu, iż dla jego istnienia czy nieistnienia nie ma w zasadzie znaczenia to, że powód odczuwa subiektywną potrzebę ochrony swych praw. Zawsze musi zatem istnieć obiektywna niepewność co do stanu prawnego lub prawa, która wymaga usunięcia (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1989 r. III CZP 21/89 OSNC 1990/2/29, uzasadnienie uchwały SN z dnia 5 grudnia 1991 r. III CZP 110/91 OSNC 1992/6/104; wyrok SN z dnia 14 marca 2012 r. II CSK 252/11, LEX nr 1169345; wyrok SN dnia 21 lutego 1997 r. II CKU 7/97 CZP 10/86, OSNCAP 1987, z. 1, poz. 12).

Po drugie powszechnie się przyjmuje, iż nie istnieje interes prawny powoda wytoczeniu powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. kiedy realnie możliwym jest uzyskanie przez niego ochrony lub usunięcie stanu niepewności w inny sposób. A zatem jeżeli do usunięcia stanu niepewności czy zagrożenia sfery prawnej powoda istnieje możliwość wytoczenia innego powództwa np. o świadczenie - to taka możliwość wytoczenia takiego powództwa wyłącza istnienie interesu prawnego (por. w tym zakresie: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1968 r., III CZP 103/68, OSNCP 1969, Nr 5, poz. 85, uchwała z dnia 27 lipca 1990 r., III CZP 38/90, OSNC 1991, nr 2-3, poz. 25, wyroki SN: z dnia 6 czerwca 1997 r., II CKN 201/97, M. Prawn. 1998, nr 2, s. 3, z dnia 3 grudnia 1997 r., I CKN 365/97, nie publ., z dnia 21 stycznia 1998 r., II CKN 572/97, nie publ., z dnia 22 listopada 2002 r., IV CKN 1519/00, nie publ., z dnia 27 stycznia 2004 r., II CK 387/02, nie publ., z dnia 13 września 2007 r., III CSK 123/07, nie publ., z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, nie publ.; z dnia 14 marca 2012 r. II CSK 252/11 LEX nr 1169345).

Po trzecie istnienie interesu prawnego jest konieczne, nie tylko w momencie wytoczenia powództwa ale również konieczne jest jego istnienie w chwili wyrokowania (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 30 grudnia 1968 r. III CZP 103/68, OSNCP 1969 z. 5, poz. 85; z dnia 14 lipca 1972 r. III CRN 607/71, OSNCP 1973 z. 4, poz. 64; z dnia 19 listopada 1996 r. III CZP 115/96, OSNC 1997 z. 4, poz. 35; wyrok SN z dnia 14 lipca 1999 r. II CKN 422/98 Lex nr 528143).

Po czwarte interes prawny nie istnieje w okolicznościach ukształtowanych jednoznacznie stanem prawnym i niekwestionowanymi zdarzeniami prawnymi (por. teza 8 do art. 189, str. Komentarza do Kodeksu Postępowania Cywilnego pod redakcją E. Gniewka – Wydawnictwo C. H. Beck Warszawa 2012; i powołany tam wyrok SN z 21 lutego 1997 r. II CKU 7/97).

Po piąte wreszcie skoro powództwo wytoczone na podstawie art. 189 k.p.c. zmierza do likwidacji stanu niepewności sfery prawnej, to interes prawny nie będzie istniał także w takiej sytuacji, gdy cel taki wytoczonym powództwem nie zostanie osiągnięty, czyli gdy sfera prawna powoda nawet przy uwzględnieniu powództwa pozostałaby dalej zagrożoną, zagmatwaną lub niejasną (por. w tym zakresie powołane w apelacji wyrok SN z 24 marca 1987 r. III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27). Nigdy też powództwo o ustalenie nie może być traktowane jako sposób na pozyskanie środka dowodowego, z którego strona mogłaby następnie skorzystać w innym postępowaniu (por. uchwała z dnia 3 listopada 1994 r., I PZP 45/94 - OSNAPiUS 1995, Nr 6, poz. 74 wyroki z dnia: 17 grudnia 1997 r., I PKN 434/97 - OSNAPiUS 1998 r. Nr 21, poz. 621, 23 lutego 1999 r., I PKN 597/98 - OSNAPiUS 2000 Nr 8, poz. 301; wyrok SN z dnia 23 lutego 1999 r., I PKN 597/98, OSNAPiUS 2000 Nr 8, poz. 301).

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie jest możliwe uznanie, że powodowie posiadają interes prawny tak w dochodzeniu roszczenia zgłoszonego jako żądanie główne, jak i ewentualne.

3

W istocie oba żądania powodów zmierzają do zakwestionowania (czy to poprzez ustalenie nieważności czy uznanie postanowień za abuzywne) waloryzowania kredytu kursem waluty obcej. Powodowało to bowiem, że wysokość raty uzależniona była od każdorazowego kursu, w tym przypadku franka szwajcarskiego, którego wysokość dodatkowo ustalana była samodzielnie przez bank. Należy przy tym zwrócić uwagę, że tabele kursów walut stosowane przez banki w latach ubiegłych do kredytów denominowanych do walut obcych nie były przez kredytobiorców kwestionowane dopóty, dopóki kurs waluty polskiej do głównych walut, w których udzielono kredytów lub do których kredyt ten był denominowany był stabilny. Nawet bowiem wysoki poziom spreadu stosowanego przez bank przy przeliczaniu walut nie pozbawiał atrakcyjności kredytu walutowego (denominowano do waluty obcej), jego oprocentowanie było bowiem dużo bardziej atrakcyjne, niż oprocentowanie kredytów w walucie polskiej. Jak się zdaje większość kredytobiorców nie uświadamiała sobie jednak ryzyka związanego z typu kredytami, które w istocie były pewną spekulacją walutą obcą, z czym wiązało się duże ryzyko, które w ostatnich latach stało ryzykiem realnym, ciężko doświadczając kredytobiorców. Kredytobiorcy w walucie polskiej eliminowali to ryzyko, w zamian za płacenie wysokich odsetek do rat spłacanego kapitału. Bez wnikania szerzej w to zjawisko wypada zauważyć, iż w okresie od zawarcia umowy przez powodów do chwili obecnej kurs franka szwajcarskiego w stosunku do złotówki wzrósł o ponad 1,50 zł (dane: (...)) Wysoki kurs walut obcych w stosunku do złotówki spowodował, iż wysokość tzw. spreadu bankowego, zwłaszcza kształtowanego dość dowolnie przez banki, w tym przez pozwanego, stała się dla kredytobiorców dodatkowym istotnym kosztem ponoszonym w związku ze spłatą kredytu. Ponieważ problem ten dotyczył istotnej licznie grupy obywateli i stał się ważki społecznie - dostrzegł go również ustawodawca, który nie mając możliwości wpływu na kurs walut obcych w stosunku do złotówki, postanowił umożliwić kredytobiorcom uniknięcie ponoszenia kosztów spreadu. W tych to okolicznościach doszło do uchwalenia ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U Nr 165 - poz. 984), przy czym projekt ustawy w tym zakresie wniesiony przez grupę posłów dotyczył początkowo zmiany ustaw dotyczących kredytu konsumenckiego (por. uzasadnienie projektu druk sejmowy nr (...)).

Przedmiotowa ustawa weszła w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r., a jej regulacje także nie pozostają bez wpływu na kwestię istnienia po stronie powodów interesu prawnego. Należy bowiem zwrócić uwagę, na wprowadzony tą ustawą ust. 3 art. 69 Prawa bankowego, zgodnie z którym to przepisem - w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku. Istota

tego przepisu sprowadza się do tego, że kredytobiorcy w ogóle nie muszą korzystać z kursów walut banku, w którym wzięli kredyt, a spłaty kredytu mogą dokonywać bezpośrednio w tej walucie pozyskanej od podmiotu trzeciego (innego banku, kantoru itd.). Wprawdzie art. 4 ustawy regulujący jej zastosowanie do umów zawartych przed jej wejściem nie wymienia ust. 3 art. 69 Prawa bankowego, jako przepisu mającego zastosowanie do umów zawartych przed wejściem ustawy, ale zdaniem Sądu jest to jedynie specyfika tej regulacji, bowiem siłą rzeczy zastosowanie go do rat już spłaconych nie byłoby możliwe. Nie powinno zatem w świetle przepisów ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw budzić wątpliwości, to że nie zachodzi żadna niepewność, co do zasad spłaty kredytu przez powodów od momentu wejścia w życie tej ustawy. Mogą oni bowiem spłacać wymagalne raty bezpośrednio w tej walucie nabytej na rynku.

Powyższe dowodzi zatem, że w zakresie rat niespłaconych powodowie nie mają interesu prawnego w ustaleniu nieważności umów ani też abuzywności konkretnych ich

4

postanowień, bowiem ten sam cel osiągną wykorzystując instrumenty wprowadzone wspomnianą powyżej nowelizacją.

Wobec tego pozostawało zatem odpowiedzieć na pytanie czy powodowie posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia za niedozwolone postanowień umownych w stosunku do części kredytu, który został już przez nich spłacony. Nie było natomiast spornym, że powodowie spłacają kredyt, stosując się do warunków wynikających z zawartej umowy - nie zostały podpisane przez nich aneksy do umów zmieniające je w części kwestionowanej przez powodów.

W ocenie Sądu wejście w życie ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw ma istotne znaczenie również w kontekście interesu prawnego powodów w ustaleniu za niedozwolone postanowień umownych także do tej części kredytu, który został już przez nich spłacony. Wejście w życie ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, w odniesieniu do umów zawiązanych przez wywarło taki skutek, że w oparciu o treść rozwiązania ustawowego strony umów kredytowych mogą, odmiennie niż wynikałoby to z umowy przez nie zawartej ukształtować sposób i termin ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczona została kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasady przeliczania na spłatę kredytu.

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu, spór dotyczy związania stron postanowieniami umownymi, w których to znajdują się odesłania do, ogólnie ujmując, „Tabeli kursów”. Jak już wspomniano ustawodawca, widząc że problem ten ma wymiar szerszy, uchwalił stosowną zmianę ustawy Prawo bankowe oraz o kredycie konsumenckim. Ustawę tę - w określonym zakresie - stosuje się także do kredytów, które nie zostały całkowicie spłacone do dnia jej wejścia w życie. Na banki został nałożony ustawowy obowiązek dokonania stosownej zmiany - bezpłatnie - umowy. Oznacza to, że ustawodawca uznał, że strony umowy kredytowej są związane umową ukształtowaną z uwzględnieniem rozwiązań przewidzianych ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. Rozwiązania te odnoszą się do konieczności ustalenia przez strony szczegółowych zasad sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, a zatem mają one zastąpić przywoływane w dotychczasowych umowach „Tabele kursów” Banku.

W doktrynie wyrażane jest stanowisko, podzielane przez Sąd, że w sytuacji gdy w oparciu o treść art. 385(1) k.c. określone postanowienia umowne zostaną uznane za niedozwolone postanowienia umowne to, jeżeli w tym zakresie istnieją dyspozytywne przepisy prawa, to stosunek prawny będzie tym przepisom poddany (chodzi o rozwiązania przewidziane przepisami k.c. części ogólnej, jak i części szczególowej, a także przepisami innych ustaw - por. Tomasz Spyra, Następstwa wadliwości ogólnych warunków bankowych).

Uznanie za niedozwolone postanowień umownych wskazanych w pozwie wywarłoby taki skutek, że w ich miejsce weszłyby rozwiązania przewidziane ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych

innych ustaw, w sposób bezpośredni w odniesieniu do części kredytu niespłaconego i w sposób pośredni do kredytu spłaconego.

Sąd podziela pogląd prezentowany w doktrynie, że w sytuacji niewywiązania się przez bank z ustawowego obowiązku nałożonego na niego art. 4 zd. 2 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw po stronie kredytobiorcy pojawia się żądanie w postaci świadczenia niepieniężnego o zobowiązanie kredytodawcy do zawarcia umowy o treści uwzględniającej rozwiązanie przewidziane art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe. Ustawodawca rozwiązaniem przewidzianym art. 4 i art. 5 ust. 2 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw zaingerował bezpośrednio w treść wykonywanych umów kredytowych dając możliwość kredytobiorcy ubiegania się - w odniesieniu do tej części kredytu, który pozostał do spłacenia - o skonkretyzowanie zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu

5

wymiany walut, na podstawie którego wyliczana została kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę spłaty kredytu.

Ustalenie wysokości niespłaconego kredytu denominowanego w walucie innej niż waluta polska jest pochodną jego wysokości przy przeliczeniu kwoty kredytu pobranego w złotych według kursu kupna dewiz ustalonego przy uwzględnieniu zasad przewidzianych art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu.

W rozpoznawanej sprawie kredyt był wykorzystywany w kilku transzach, a więc istotny dla wysokości ustalenia kredytu denominowanego we frankach szwajcarskich jest kurs kupna tej waluty w dniu wykorzystania poszczególnych transz. Spłata tak zdenominowanego kredytu następuje w ratach miesięcznych. Strony umowy kredytu na cele mieszkaniowe postanowiły, że kredyt wraz z odsetkami będzie spłacany w ratach miesięcznych. Spłata ich jest dokonywana w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych, zgodnie z „Tabelą kursów”.

W ocenie Sądu uwzględnienie zasad ustawowych wprowadzonych do umowy kredytowej w czasie jej wykonywania - spłacania rat kredytowo-odsetkowych - wywarło taki skutek, że kredytobiorcy zostało przyznane uprawnienie do żądania określenia w sposób precyzyjny zasad kursu kupna i sprzedaży waluty, w której denominowany jest kredyt mieszkaniowy, co przekłada się na ustalenie wysokości niespłaconych rat kapitałowo-odsetkowych, spłacanych miesięcznie (ich wysokości w walucie denominowanej) oraz ustalenia kursu sprzedaży franka szwajcarskiego w dniu spłaty rat na potrzeby przeliczenia ich wysokości na zł, a więc walutę w jakiej są spłacane raty.

Ustalenie zasad spłaty kredytu w części niespłaconej w sposób pośredni może wyrzucić skutki w odniesieniu do spłaconego kredytu (spłaconych już rat). Można jedynie w sposób bardzo ogólny wskazać, że z uwagi na odwoływanie się do różnicy między stosowanym przez bank kursem sprzedaży waluty obcej a kursem skupu waluty tzw. spreadu (w ocenie Sądu przywoływane w pozwie postanowienia umowne dowodzą, iż osią sporu jest właśnie wielkość spreadu a nie inne sygnalizowane kwestie) może mieć miejsce spłacanie rat kapitałowo-odsetkowych w wyższej wysokości, niż raty ustalone przy zastosowaniu rozwiązań przewidzianych ustawą z 29 lipca 2011 r. Sytuacja taka mogła doprowadzić do tego, że w odniesieniu do spłaconych (wymagalnych) rat występować będzie nadpłata. Interes prawny kredytobiorcy w takich okolicznościach faktycznych może być w całości zaspokojony w drodze powództwa o świadczenie pieniężne.

Reasumując, skutkiem wprowadzenia przywoływanej wyżej nowelizacji było wprowadzenia narzędzia prawnego pozwalającego wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia. Zatem ewentualna abuzywność tych postanowień dostrzeżona przez powodów została w powyższym zakresie usunięta. W przypadku części kredytu, który został już spłacony przez powodów, sytuacja kształtuje się odmiennie. Rozwiązania wprowadzone nowelą nie obejmują bowiem spłaconych należności. Zauważyć jednak należy, że częściowa spłata kredytu odbyła się według konkretnych zasad. Powodowie dokonali spłaty przy zastosowaniu

określonego sposobu przeliczeń. Nawet jeżeli był on niejasny według treści zaskarżonych postanowień umownych, to z chwilą dokonania spłaty został skonkretyzowany. W rezultacie niedozwolony (abuzywny) charakter tych postanowień został wyeliminowany. Tym samym został usunięty stan niepewności, który mógłby usprawiedliwiać interes prawny powodów. Oczywiście zupełnie inną kwestią jest ocena zastosowanych przeliczników przy spłacie kredytu, np. ze względu na zastosowanie spreadu walutowego. Jednakże kwestia ta powinna być rozważana w sprawie z powództwa o świadczenie (por. także wyroki SA w Białymstoku z 20 listopada 2012 r., I ACa 499/12 oraz z 5 lutego 2014 r., I ACa 801/13 oraz wyroki SN z 23 października 2013 r., IV CSK 142/13 i 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, w: Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych).

6

Uznając, że rozwiązania przewidziane przepisami ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw uczyniły brak interesu prawnego powodów w ustaleniu nieważności części umowy lub abuzywności konkretnych jej postanowień, powództwo należało oddalić.

Oddalenie powództwa z powodu braku interesu prawnego w jego wytoczeniu czyni zbędnym szczegółowe odnoszenie się do pozostałych twierdzeń powodów.

Wyrok z dnia 25.05.2016 r. zaskarżyli apelacją powodowie. Rozstrzygnięciu zarzucili:

1. obrazę prawa materialnego polegającą na:

a. naruszeniu art. 189 kpc poprzez uznanie, że powodowie nie mają interesu prawnego ani w żądaniu ustalenia częściowej nieważności stosunku prawnego, ani w żądaniu uznania kwestionowanych klauzul za abuzywne,

b. naruszeniu art. 358¹ § 1 i 2 kc w zw. z art. 69 ust. 1 prawa bankowego poprzez brak rozważenia, że świadczenia stron były w sposób sprzeczny z prawem waloryzowane kursem (...), gdy tymczasem prawna konstrukcja umowy kredytu wyłącza możliwość waloryzacji kapitału, a nadto pozwany w znaczącej części nie posiadał nawet waluty, w której świadczenie było rzekomo denominowane,

c. naruszeniu art. 58 § 1 kc poprzez pozostawienie w obrocie prawnym czynności częściowo nieważnej,

d. naruszeniu art. 385¹ kc poprzez pozostawienie w obrocie prawnym klauzuli waloryzacyjnej i klauzuli ubezpieczenia niskiego wkładu własnego naruszających dobre obyczaje i interesy konsumenta,

2. obrazę przepisów postępowania polegającą na:

a. naruszeniu art. 233 § 1 kpc poprzez zaniechanie oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów,

b. art. 217 § 3 kpc poprzez oddalenie zgłoszonych przez stronę powodową wniosków dowodowych z opinii biegłego, przesłuchanie księgowego (...) oddziału pozwanego banku i dawnego Prezesa Zarządu (...) Banku SA oraz z przedłożonych dokumentów Komisji Nadzoru Finansowego, gdy tymczasem dowody te dotyczyły spornych okoliczności w ogóle nie badanych przez Sąd I instancji,

c. art. 227 kpc poprzez uznanie dowodów z opinii biegłego, przesłuchania księgowego (...) oddziału pozwanego banku i dawnego Prezesa Zarządu (...) Banku SA oraz przedłożonych dokumentów (...) za nieistotne w sytuacji gdy dotyczyły one okoliczności kluczowych z punktu widzenia treści żądania pozwu i służyły w szczególności wykazaniu, że pozwany nie posiadał waluty rzekomej denominacji ((...)), a zatem nie mógł jej ani udzielić w formie kredytu, a już tym bardziej pobierać opłat z tytułu wymiany tejże waluty (tzw. spreadów),

d. art. 328 § 2 kpc poprzez całkowite pominięcie w uzasadnieniu skarżonego wyroku powodów oddalenia powództwa również w zakresie żądań sformułowanych w punkcie III petitum pozwu, a dotyczących szeregu klauzul

niedozwolonych, które znalazły się w kwestionowanych umowach, w tym w szczególności klauzuli ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

Ponadto na podstawie art. 380 kpc apelujący zaskarżyli postanowienie Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w P. z dnia 13.10.2015 r. stwierdzające niewłaściwość rzeczową sądu rejonowego, zarzucając mu błędne określenie wartości przedmiotu sporu, co miało ten oto wpływ na treść rozstrzygnięcia, że oderwało formalną wartość przedmiotu sporu od samego przedmiotu sporu i doprowadziło do bezzasadnego zawyżenia kosztów postępowania.

Jednocześnie skarżący cofnęli żądanie pozwu w zakresie uznania za niedozwolone następujących postanowień:

7

a. w umowie N. – H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r. :

- § 7 ust. 4 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu pobranych przez bank prowizji i opłat w wypadku odstąpienia od umowy kredytu przenoszącego kwotę 80.000 zł,
- § 17 ust. 2 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim pozbawia jedynie kredytobiorcę prawa odstąpienia od umowy dla kwoty kredytu przenoszącej 80.000 zł,
- § 21 części ogólnej umowy w zakresie przyznania jedynie bankowi prawa wypowiedzenia umowy,
- § 21 ust. 1 pkt 1 w całości,

b. w umowie N.-H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r. :

- § 7 ust. 4 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu pobranych przez bank prowizji i opłat w wypadku odstąpienia od umowy kredytu przenoszącego kwotę 80.000 zł,
- § 17 ust. 2 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim pozbawia jedynie kredytobiorcę prawa odstąpienia od umowy dla kwoty kredytu przenoszącej 80.000 zł,
- § 21 części ogólnej umowy w zakresie przyznania jedynie bankowi prawa wypowiedzenia umowy,
- § 21 ust. 1 pkt 1 w całości

i w tym zakresie zrzekli się roszczeń wobec pozwanego.

Powołując się na powyższe skarżący wniesli o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

a. ustalenie częściowej nieważności umów o kredyt hipoteczny N. – H. nr (...) (...) (...) z dnia 21.12.2006 r. i N.-H. nr (...) (...) (...) z dnia 21.12.2006 r. poprzez uznanie, że zawarte w nich postanowienia, zgodnie z którymi wzajemne zobowiązania pieniężne stron podlegają waloryzacji kursem franka szwajcarskiego ((...)) są nieważne

ewentualnie, w razie uznania, że nie zachodzą podstawy do rozstrzygnięcia według żądania z lit. a

b. ustalenie, że zawarte w umowach N. – H. nr (...) (...) (...) z dnia 21.12.2006 r. i N.-H. nr (...) (...) (...) z dnia 21.12.2006 r. postanowienia, zgodnie z którymi wzajemne zobowiązania pieniężne stron podlegają waloryzacji kursem franka szwajcarskiego ((...)) stanowią klauzule niedozwolone albowiem rażąco naruszają interesy konsumentów i dobre obyczaje,

a nadto

c. ustalenie, że § 3 pkt 5 pkt 5 Części szczególnej umowy w brzmieniu nadanym aneksami i P 10 ust. 1 pkt 3 cou w umowach N. – H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r. i N.-H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r., dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowią klauzule niedozwolone albowiem rażąco naruszają interesy konsumentów i dobre obyczaje,

2. zmianę postanowienia Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w P. z 13.10.2015 r. poprzez przyjęcie, e wartość przedmiotu sporu w sprawie wynosi 62.091 zł,

oraz stosownego rozstrzygnięcia o kosztach procesu. – 401-436

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego. – k. 468-488

8

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powodów zasługiwała na uwzględnienie w części.

Powodowie cofnęli powództwo i zrzekli się roszczeń o ustalenie, że poniższe postanowienia umów są niedozwolone i nie wiążą stron:

a. w umowie N. – H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r. :

- § 7 ust. 4 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu pobranych przez bank prowizji i opłat w wypadku odstąpienia od umowy kredytu przenoszącego kwotę 80.000 zł,

- § 17 ust. 2 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim pozbawia jedynie kredytobiorcę prawa odstąpienia od umowy dla kwoty kredytu przenoszącej 80.000 zł,

- § 21 części ogólnej umowy w zakresie przyznania jedynie bankowi prawa wypowiedzenia umowy,

- § 21 ust. 1 pkt 1 w całości,

b. w umowie N.-H. nr (...)06- (...) z dnia 21.12.2006 r. :

- § 7 ust. 4 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim nie przewiduje zwrotu pobranych przez bank prowizji i opłat w wypadku odstąpienia od umowy kredytu przenoszącego kwotę 80.000 zł,

- § 17 ust. 2 części ogólnej umowy w zakresie, w jakim pozbawia jedynie kredytobiorcę prawa odstąpienia od umowy dla kwoty kredytu przenoszącej 80.000 zł,

- § 21 części ogólnej umowy w zakresie przyznania jedynie bankowi prawa wypowiedzenia umowy,

- § 21 ust. 1 pkt 1 w całości.

Konsekwencją powyższego było uchylenie zaskarżonego wyroku w tej części i umorzenie postępowania. – art. 386 § 3 kpc

Słusznie zostało oddalone powództwo o ustalenie zgłoszone w punkcie I i II petitum pozwu, że zawarte w powyższych umowach łączących strony w zakresie w jakim przewidują waloryzację świadczeń kursem obcej waluty są nieważne ewentualnie stanowią klauzule niedozwolone. W tym zakresie apelacja powodów nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie. Przytoczona argumentacja jest uzasadniona i nie wymaga uzupełnienia.

Przede wszystkim trafnie ustalił Sąd Okręgowy, że przedmiotowe kredyty udzielone powodom miały charakter kredytów denominowanych do waluty innej niż waluta polska, a konkretnie do franka szwajcarskiego.

Zawieranie umów kredytowych denominowanych do waluty innej niż waluta polska było zgodne z prawem. Obecnie wynika to wprost z art. 69 ust. 1 i 2 (zwłaszcza pkt 4a) ustawy prawo bankowe (regulacja ta weszła w życie 26.08.2011 r.). Jest to jeden z rodzajów umowy o kredyt bankowy. O tym, że ustawodawca dopuszczał taką prawną możliwość wcześniej świadczy treść art. 4 ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. Wydaje się, że tej możliwości nie kwestionują powodowie, którzy domagają się ustalenia nieważności tylko umów w części, w odniesieniu do tzw. „klauzuli waloryzacyjnej”.

Kredyt denominowany w walucie obcej charakteryzuje się następującymi cechami:

- kwota kredytu w umowie kredytowej wyrażana jest w walucie obcej (walucie kredytu), jednak kredyt z reguły wypłacany jest w złotych,
- wypłata kwoty kredytu następuje zasadniczo po kursie waluty z dnia uruchomienia kredytu, przy czym bank wypłaca kwotę w walucie polskiej przeliczonej po kursie kupna dla dewiz ogłoszonym w obowiązującej w danym banku tabeli kursowej w dniu realizacji zlecenia płatniczego,
- złotowa wartość wypłaconego kredytu nie jest znana w chwili podpisania umowy kredytowej, gdyż jej wysokość zostanie ustalona w chwili faktycznego uruchomienia kredytu lub

9

jego transzy i będzie uzależniona od kursu złotego względem waluty kredytu w tym dniu,

- spłata kredytu może następować bezpośrednio w walucie kredytu lub w walucie krajowej, przy czym kwota płatności ustalana jest jako równowartość w złotych polskich kwoty należnej w oryginalnej walucie kredytu – w przypadku do ustalenia złotowej wartości raty spłaty kredytu bank wykorzystuje kurs sprzedaży dewiz z publikowanej przez siebie tabeli kursowej.

Niewątpliwie zawierając umowy o kredyt denominowany powodowie przyjęli do wiadomości i zaakceptowali ryzyka związane z kredytem denominowanym do waluty obcej: ryzyko walutowe oraz ryzyko zmiennej stopy procentowej.

Z drugiej strony atrakcyjność kredytu denominowanego do waluty obcej polega na tym, że kredyt ten jest oprocentowany korzystniej od kredytu złotówkowego, bowiem kredyt denominowany jest oprocentowany według stawki LIBOR (L. I. R.), w przeciwieństwie do oprocentowania kredytu złotówkowego według stawki WIBOR (W. I. R.). Oprocentowanie według stawki LIBOR jest niższe aniżeli oprocentowanie według stawki WIBOR.

Z materiału dowodowego wynika, że w chwili zawierania kredytów powodom zaoferowano zarówno możliwość zawarcia umowy o kredyt złotówkowy, jak i kredyt denominowany do franka szwajcarskiego. Powodowie zdecydowali się na tę drugą możliwość.

W tych okolicznościach odrzucić należy stanowisko, że faktycznie kredyty udzielone powodom miały charakter kredytów złotówkowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego bez znaczenia jest kwestia czy Bank w chwili udzielania kredytów dysponował środkami w walucie obcej ((...)) czy też nie.

Oczywiście chybiony jest zarzut naruszenia art. 358¹ § 1 i 2 kc w zw. z art. 69 ust. 1 prawa bankowego. Jak była mowa wyżej prawo dopuszcza – obecnie art. 69 ust. 1 i 2 (zwłaszcza pkt 4a) prawa bankowego – możliwość zawierania umów kredytu bankowego denominowanych do waluty innej niż polska. Istota umowy o kredyt denominowany została

opisana wyżej, w tym relacja między kwotą wyrażoną w walucie kredytu a walutą polską, w której wypłacany i spłacany jest taki kredyt. Art. 358¹ § 1 i 2 kc w tej sytuacji nie ma żadnego zastosowania.

W zakresie rat kredytów, które zostały uiszczone przez powodów, niewątpliwie brak po ich stronie interesu prawnego w żądaniu stwierdzenia nieważności czy abuzywności „klauszuli waloryzacyjnej” jako takiej. Z punktu widzenia postulowanej przez powodów nieważności albo abuzywności samej „klauszuli waloryzacyjnej” niewątpliwym interesem powodów przejawiałby się w określeniu raty kredytowej należnej Bankowi na niższym niż pobrany poziomie. Ma rację Sąd Okręgowy, że powodowie są w stanie wyliczyć prawidłową według nich wysokość raty i wystąpić o zwrot różnicy co do rat uiszczonych. Rozpoznając tak sformułowane powództwo o zapłatę, Sąd byłby zobowiązany ocenić nieważność albo abuzywność postanowień kreujących „klauszulę waloryzacyjną”.

Jeżeli chodzi o raty kredytów, których termin wymagalności jeszcze nie nadszedł powodowie dążą do ustalenia ich wysokości na przyszłość na poziomie niższym niż wynikający z umowy – adekwatnym do stopnia obniżenia raty o nieważną albo niedozwoloną „waloryzację”. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że w tym zakresie powodom przysługuje uprawnienie do żądania od Banku zawarcia aneksu do umowy kredytowej uwzględniającej postulowane przez nich konsekwencje uznania „klauszuli waloryzacyjnej” za nieważną albo niedozwoloną i to z mocy art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 i art. 75b prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. W razie odmowy ze strony Banku złożenia oświadczenia o żądanej treści powodom przysługuje roszczenie o nakazanie Bankowi złożenia oświadczenia woli określonej treści w trybie art. 64 kc w zw. z art. 1047 § 1 kpc.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 19.03.2015 r. – IV CSK 362/14, Legalis nr 1213095, który w zbliżonym stanie faktycznym podniósł co następuje:

„Ideą dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29.07.2011 r. było utrzymanie

10

funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad. Do prawa bankowego został wprowadzony m.in. art. 69 ust. 2 pkt 4a, zgodnie z którym umowa kredytu powinna określać w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. W myśl art. 4 noweli w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (co nastąpiło w dniu 26.08.2011 r.) ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnej stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

W rezultacie ustawodawca wprowadził narzędzie prawne, pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów części, która pozostała do spłacenia.. zatem abuzywność tych postanowień dostrzeżona przez powodów została w powyższym zakresie usunięta. W takiej sytuacji, (...), po stronie powodowej brak jest interesu prawnego w wytoczeniu powództwa.

W przypadku części kredytu, który został już spłacony przez powodów sytuacja kształtuje się odmiennie. Rozwiązania wprowadzone nowelą nie obejmują bowiem spłaconych należności. Zauważyć jednak należy, że częściowa spłata kredytu odbyła się według konkretnych zasad. Powodowie dokonali spłaty przy zastosowaniu określonego sposobu przeliczeń. Nawet jeżeli był on niejasny według treści zaskarżonych postanowień umownych, to z chwilą dokonania spłaty został skonkretyzowany. W rezultacie niedozwolony (abuzywny) charakter tych postanowień został wyeliminowany. Tym samym został usunięty stan niepewności, który mógłby usprawiedliwiać interes prawny powodów. Oczywiście zupełnie inną kwestią jest ocena zastosowanych przeliczników przy spłacie kredytu, np.

ze względu na zastosowanie spreadu walutowego. Jednakże kwestia ta (...) powinna być rozważana w sprawie z powództwa o świadczenie.”

Skoro powodowie mogą dokonać ewentualnej korekty umów kredytowych w sposób wskazany wyżej za bezzasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 58 § 1 kc i 385¹ kc.

Trafny okazał się zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc w takim zakresie, że Sąd Okręgowy nie odniósł się w żaden sposób do żądania zgłoszonego w punkcie III – 1e i 2e petitum pozwu, w którym powodowie domagali się uznania za niedozwolone klauzul ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Nie wiadomo czy w ocenie Sądu Okręgowego powodowie nie mieli także interesu prawnego w wytoczeniu powództwa w tej części i dlatego żądanie to zostało oddalone, czy też zadecydowały o tym inne okoliczności. Jeśli podstawową oddalenia żądania był brak interesu prawnego to w ocenie Sądu Apelacyjnego nie jest to stanowisko trafne.

Powodowie mieli interes prawny w żądaniu ustalenia abuzywnego charakteru tych postanowień, ponieważ interes prawny ten tylko częściowo mógłby zostać skomsumowany przez wystąpienie z innym dalej idącym żądaniem – żądaniem o świadczenie. Interes prawny powodów wyraża się w możliwości dochodzenia orzeczenia stwierdzającego bezskuteczność postanowień obejmujących klauzule ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Wprawdzie w przypadku już poniesionych przez powodów kosztów w związku z uiszczeniem podwyższonej z tego tytułu marży banku powodowie mogliby wystąpić o świadczenie - zwrot części marży obejmującej koszt ubezpieczenia i w tym zakresie powodowie interesu prawnego by nie posiadali, ale należy zwrócić uwagę, że koszt ubezpieczenia w dalszym ciągu może być przerzucany na powodów w przyszłości, a zatem ich interes prawny nie doznałby zaspokojenia w drodze powództwa o świadczenie.

Wychodząc z tego założenia Sąd Apelacyjny uznał, że w tym zakresie nie doszło do rozpoznania istoty sprawy i w związku z tym wyrok w tej części uchylił do ponownego rozpoznania. – art. 386 § 4 kpc.

Brak było podstaw do odniesienia się do zastrzeżeń podniesionych w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w P. z dnia 13.10.2015 r. – k. 260

11

Sąd ten w punkcie 2 ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 802.154 zł i w konsekwencji tego w punkcie 3 stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu.

Zgodnie z art. 25 kc sąd może, m.in. na zarzut pozwanego sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda, a jeżeli w wyniku tego sprawdzenia uzna się za niewłaściwy, to przekaze sprawę sądowi właściwemu. Według art. 26 kc, po ustaleniu wartości przedmiotu sporu w myśl art. 25 kc wartość ta nie podlega ponownemu badaniu w dalszym toku postępowania. Oznacza to, że również sąd odwoławczy nie jest uprawniony do badanie rozstrzygnięcia o wartości przedmiotu sporu w ramach art. 380 kpc.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Ponieważ zaskarżony wyrok został częściowo uchylony do ponownego rozpoznania, to z mocy art. 108 § 2 kpc rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej pozostawiono Sądowi Okręgowemu w Poznaniu.

SSO /del./ A. Adamczuk SSA J. Geisler SSA M. Kaźmierczak

12